

ข่าวพยากรณ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช

สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

ประจำเดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๒/๓)

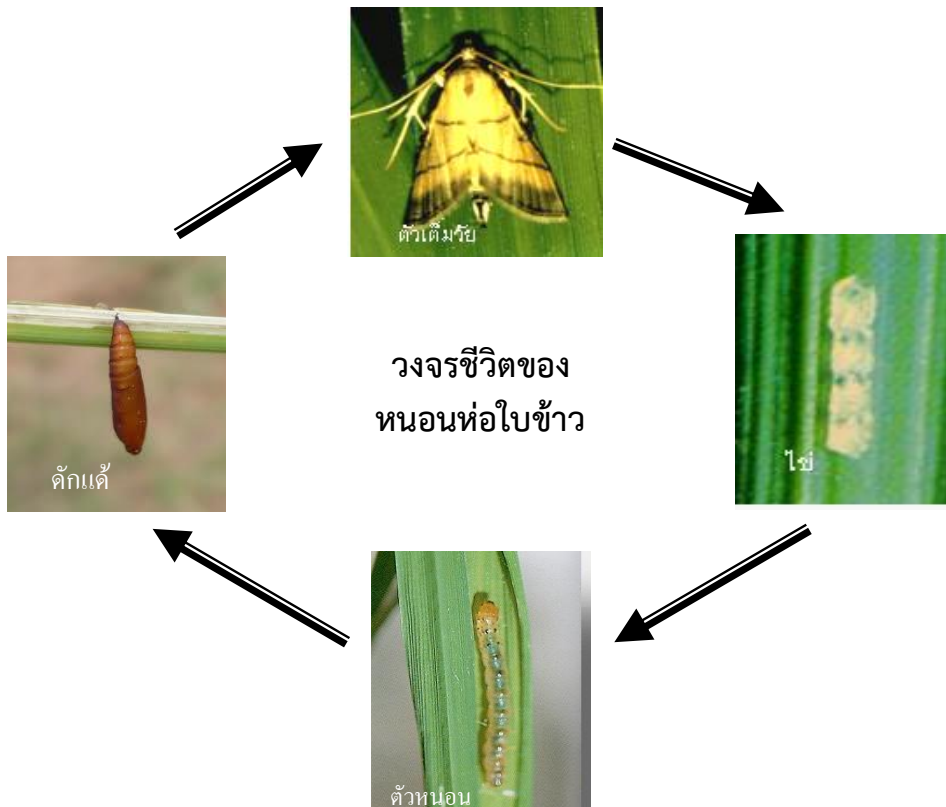
หนอนห่อใบข้าว

ในช่วงนี้เกษตรกรปลูกข้าวนาปีและอยู่ในระยะแตกกอ ซึ่งอาจมีการระบาดของหนอนห่อใบข้าวในแปลงนาได้ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราดขอแจ้งให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงข้าวและเฝ้าระวังการระบาดของหนอนห่อใบข้าว

สาเหตุ หนอนห่อใบข้าว *Cnaphalocrocis medinalis* (Guenee)

รูปร่างลักษณะและชีวประวัติ

หนอนห่อใบข้าว (rice leaffolder) ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืนปีกสีน้ำตาลเหลืองมีแถบสีดำพาดที่ปลายปีก ตรงกลางปีกมีแถบสีน้ำตาลพาดขวาง ๒-๓ แถบ ขณะเกาะใบข้าวปีกจะหุบเป็นรูปสามเหลี่ยม มักเกาะอยู่ในที่ร่มใต้ใบข้าว เพศผู้มีขนาดเล็กกว่าเพศเมียเล็กน้อย เพศเมียวางไข่เวลากลางคืนประมาณ ๓๐๐ ฟองบนใบข้าว ขนานตามแนวเส้นกลางใบและสามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ไข่มีลักษณะเป็นรูปจานสีขาวขุ่นเป็นกลุ่ม ประมาณ ๑๐-๑๒ ฟอง บางครั้งวางไข่เป็นฟองเดี่ยวๆ ระยะไข่ ๔-๖ วัน หนอนที่ฟักจากไข่ใหม่ๆ มีสีขาวใส หัวมีสีน้ำตาลอ่อน หนอนโตเต็มที่มีสีเขียวแถบเหลือง หัวสีน้ำตาลเข้ม หนอนโตเต็มที่จะเคลื่อนไหวย่างรวดเร็วเมื่อถูกสัมผัส หนอนมี ๕-๖ ระยะ ส่วนใหญ่มี ๕ ระยะ หนอนวัยที่ ๕ เป็นวัยที่กินใบข้าวได้มากที่สุด ระยะหนอน ๑๕-๑๗ วัน หนอนเข้าดักแด้ในใบข้าวที่ห่อตัวนั้น ระยะดักแด้ ๔-๘ วัน ตัวเต็มวัยจะหลบซ่อนบนต้นข้าวและวัชพืชตระกูลหญ้าในเวลากลางวัน และจะบินหนีเมื่อถูกรบกวน

ลักษณะการทำลาย

ฝัสน้ำหนอนห่อใบข้าวจะเคลื่อนย้ายเข้าแปลงนา ตั้งแต่ข้าวยังเล็กและวางไข่ที่ใบอ่อน โดยเฉพาะใบที่ ๑-๒ จากยอด เมื่อตัวหนอนฟักออกมาจะแทะผิวใบข้าวส่วนที่เป็นสีเขียว ทำให้เห็นเป็นแถบยาวสีขาวขนานกับเส้นกลางใบ ทำให้การสังเคราะห์แสงของต้นข้าวลดลง หนอนจะใช้ใยเหนียวที่สกัดจากปาก ดึงขอบใบข้าวทั้งสองด้านเข้าหากันเพื่อห่อหุ้มตัวหนอนไว้ หนอนจะทำลายใบข้าวทุกระยะการเจริญเติบโตของข้าว ถ้าหนอนมีปริมาณมากจะใช้ใบข้าวหลายๆ ใบมาห่อหุ้มและกัดกินอยู่ภายในซึ่งปกติจะพบตัวหนอนเพียงตัวเดียวในใบห่อนั้น ในระยะข้าวออกรวงหนอนจะทำลายใบธงซึ่งมีผลต่อผลผลิตเพราะทำให้ข้าวมีเมล็ดลีบ น้ำหนักลดลง หนอนห่อใบสามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒-๓ อายุขัยต่อฤดูปลูก พบระบาดในนาเขตชลประทาน โดยเฉพาะแปลงข้าวที่ใส่ปุ๋ยอัตราสูง

ลักษณะการทำลายของหนอนห่อใบข้าว

การแพร่กระจายและฤดูการระบาด

หนอนห่อใบข้าวระบาดทั่วไปในทวีปเอเชีย และมีการระบาดค่อนข้างรุนแรงในประเทศแถบร้อน เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ในเขตร้อนจะระบาดตลอดปี หนอนห่อใบข้าวสามารถระบาดได้ทุกสภาพแวดล้อมแต่จะระบาดมากในช่วงฤดูฝนเนื่องจากมีความชื้นและอุณหภูมิสูง และจะระบาดมากขึ้นในพื้นที่ที่ปลูกข้าว ๒ ฤดู คือ ทั้งฤดูนาปรังและนาปี การระบาดของหนอนห่อใบข้าวมักจะพบการระบาดรุนแรงในแปลงที่มีการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงๆ จึงควรแบ่งใส่ปุ๋ยหลายครั้งและลดปริมาณลง และควรงดการใส่ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูงๆ ในขณะที่เริ่มพบการระบาดของหนอนห่อใบข้าว ต้นข้าวที่อยู่บริเวณร่มเงาของต้นไม้จะถูกทำลายมากกว่าบริเวณอื่น และควรมีการกำจัดวัชพืชบริเวณรอบแปลง เพื่อป้องกันการขยายพันธุ์ของหนอนห่อใบข้าวในพืชอาศัย

พืชอาหาร

ข้าว ข้าวป่า ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย หญ้าข้าวนก หญ้าคา หญ้าชันกาด หญ้าไซ หญ้าตีนกา หญ้าตีนนก หญ้าปล้องหิน หญ้าตีนติด

ศัตรูธรรมชาติ

- ในระยะไข่ มีตัวห้ำ คือ จิ้งหรีดหนวดยาวซึ่งจะกินไข่หนอนห่อใบข้าว
- ในระยะหนอน มีแมลงเบียนที่ทำลายหลายชนิด เช่น แตนเบียนหนอน *Temelucha sp.* *Goniozus sp.* และ *Elasmus sp.* ในจำพวกตัวเบียนดังกล่าว แตนเบียน *Temelucha sp.* เป็นตัวเบียนที่มีการทำลายสูงกว่าชนิดอื่นๆ และที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งคือ แตนเบียน *Macrocentrus sp.* ส่วนตัวห้ำในระยะหนอน คือ มด ตัวงดิน ตัวงกันกระดก ซึ่งจะกินตัวหนอนเป็นอาหาร
- ในระยะดักแด้ มีแตนเบียนดักแด้ *Xanthopimpla sp.* ทำลายดักแด้
- ในระยะตัวเต็มวัย จะมีแมงมุมชนิดต่างๆ จับกินผีเสื้อ

การป้องกันและกำจัด

๑) ในพื้นที่ที่มีการระบาดเป็นประจำควรปลูกข้าว ๒ พันธุ์ขึ้นไป โดยปลูกสลับพันธุ์กัน จะช่วยลดความรุนแรงของการระบาด

๒) กำจัดพืชอาศัย เช่น หญ้าข้าวนก หญ้าชันกาด หญ้าปล้อง หญ้าไซ หญ้าชันกาด และข้าวป่า

๓) ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดและสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ หรือสารผสมสารไพรีทรอยด์สังเคราะห์ ในข้าวอายุหลังหว่าน ๔๐ วัน เพราะศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลาย ทำให้เกิดการระบาดของหนอนห่อใบข้าวรุนแรงได้ในระยะข้าวตั้งท้อง-ออกรวง

๔) เมื่อเริ่มมีการระบาดของหนอนห่อใบในแปลงข้าว ไม่ควรใช้ปุ๋ยไนโตรเจนเกิน ๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยยูเรียไม่เกิน ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ควรแบ่งใส่ปุ๋ยในช่วงข้าวกำลังเจริญเติบโตและลดปริมาณปุ๋ยที่ใส่ โดยปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่น้ำไม่เกิน ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่

๕) เมื่อตรวจพบผีเสื้อหนอนห่อใบข้าว ๔-๕ ตัวต่อตารางเมตร และพบใบข้าวถูกทำลายมากกว่า ๑๕ เปอร์เซ็นต์ ในข้าวอายุ ๑๕-๔๐ วัน ใช้สารฆ่าแมลงประเภทดูดซึม เช่น ฟิโพรนิล (แอสเซ็นต์ ๕% SC) อัตรา ๓๐-๕๐ มิลลิเมตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เบนซิลแทป (แบนคอลล ๕๐% WP) อัตรา ๑๐-๒๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร และสารคาร์โบซิลแฟน (พอสซ์ ๒๐% EC) อัตรา ๘๐-๑๐๐ มิลลิเมตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เฉพาะพื้นที่มีใบถูกทำลายจนเห็นรอยขาวๆ

กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

๔๖ ถ. ราษฎร์นิยม ต. บางพระ อ. เมืองตราด จ. ตราด

โทร. ๐๓๙-๕๑ ๑๐๐๘ โทรสาร ๐๓๙-๕๒๓๓๘๕

<http://www.trat.doae.go.th>

E-mail: aragkha_trat@hotmail.com

ผู้จัดทำ: นางสาวลำยอง ศรีบผา ที่ปรึกษา: นายวินัย ชัยนิตย์